

Energetska efikasnost i zaštita okoliša

U prostorijama Žice d.d. Sarajevo održan je sastanak, početkom juna, kao slijed aktivnosti vezanih za problematiku razmatranu, sredinom maja, u Energoinvestu - TDS-u. Prisustvovali su Avdo Rapa, predsjednik P/GKFBiH, Nafija Šehić-Mušić, koordinator-savjetnik, te ispred CETEOR- a prof. dr Aleksandar Knežević i Samra Prašović, predstavnici Energoinvest - TDS-a Abdulah Krupalija, direktor, i Slobodan Meršnik, rukovodilac maketinga, te Alija Avdić, direktor Žice, i Zajko Omerbegović, rukovodilac kontrole

Nakon upoznavanja sa svjetskim tendencijama na postizanju veće energetske efikasnosti, dogovoreno je se starta sa preliminarim energetskim auditima u TDS-u i Žici. Realizacija audita će početi nakon potpisivanja ugovora čiji prijedlog je uručen direktorima. Dalje aktivnosti odvijajuće se u ovisnosti od rezultata audita.

Razmatrajući aktivnosti na poboljšanju energetske efikasnosti u Energoinvest - TDS-u i Žici dogovoreno je da za rješavanje pitanja otpadnih kiselina treba inicirati angažovanje PK Kantona Sarajevo i nadležne službe Vlade Kantona Sarajevo, s obzirom na to da se radi o ekologiji koja je značajna.

Raspravu o ovome i animiranje predstavnika meritornih institucija organiziraće Komora, nakon što dobije inicijalni materijal od predstavnika ovih preduzeća.

Razmatrane su i mogućnosti za rješenje uklanjanja, neutralizacije i regeneracije otpadne kiseline i mulja. Kako je rečeno, u ovisnosti od rezultata prethodnih aktivnosti, CETEOR će tražiti mogućnosti da se za izradu i realizaciju potrebnih projekata iznađu povoljni izvori finansiranja.

Kada je riječ o uključivanju u aktivnosti međunarodnih donatorskih fondova kako bi se obezbijedila sredstva za realizaciju projekata iz domena energetske efikasnosti i zaštite okoliša, P/GKFBiH će aktivnim sudjelovanjem u raspravi i donošenjem zakonske i druge regulative iz oblasti energetike pokušati da obezbijedi što povoljniji položaj za prerađivačku industriju.

*Slobodan MERŠNIK
Nafija ŠEHIĆ - MUŠIĆ*

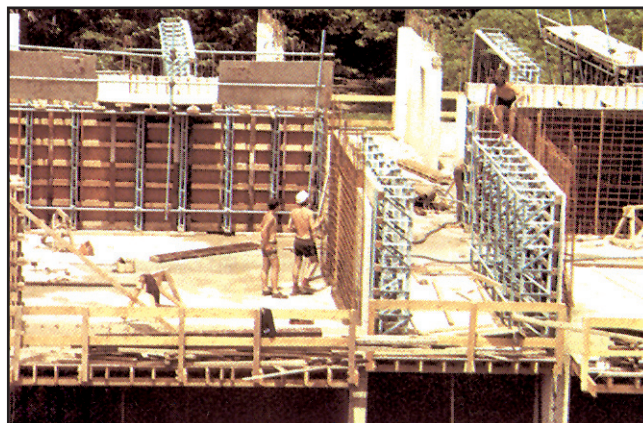
U saradnji s Reviconom

PKFBiH nastavlja obuku budućih stečajnih upravitelja

Privredna komora FBiH, u saradnji sa firmom Revicon, nastavlja sa obukom budućih stečajnih upravitelja za šta se do sada prijavilo više od 60 kandidata, a prijave još pristižu. Očekuje se da će ukupno biti 80 polaznika, a obuka traje do 3. jula nakon čega će kandidati polagati ispit pred nadležnom komisijom Federalnog ministarstva pravde. Predavači su ugledni pravnici i ekonomisti, a obuku vrši i USAID u dijelu koji se odnosi na Zakon o stečaju, a Komora je orijentisana i na niz zakona koji se odnose na poslovanje privrednih subjekata.

Komora će nakon prvog kruga obuke, dostaviti Ministarstvu pravde spisak polaznika na osnovu kojeg će se organizirati ispiti. Kandidatima koji polože ispit, ministrica pravde će izdati certifikat i staviti ih na listu stečajnih upravitelja. Do sada su predsjednici kantonalnih sudova pravili te liste i nije bilo posebnih kriterija.

Ekonomsko-socijalno vijeće je za teritoriju FBiH tražilo radikalne korekcije, odnosno da na tim listama ne budu osobe koje su dovele firme u loše stanje. Toga nema u propisima, ali je Vijeće tražilo da to ide kao zaključak prema Vladi. Glavno polazište obuke budućih stečajnih upravitelja jeste da se, ako ima mogućnosti, zadrži poslovanje dijela ili cijele firme. Zbog toga su strožiji kriteriji za stečajne upravnike. Prema podacima sa posljednje sjednice Ekonomsko-socijalnog vijeća, do aprila ove godine pokrenuta su 132 stečajna postupka, a Sindikat BiH procjenjuje da će do kraja godine biti pokrenuto još 80 stečajnih postupaka.

Seminar za korisnike detašmana u SR Njemačkoj

U Gospodarskoj komori FBiH u Mostaru održan je seminar za korisnike detašmana u SR Njemačkoj. Organizirali su ga Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Vanjskotrgovinska komore BiH, te entitetske gospodarske komore. Teme je bila dosadašnje provedbe njemačko-bosanskohercegovačkog Međudržavnog sporazuma o realizaciji ugovora o radu u SR Njemačkoj, upoznavanje s izmjenama nadležnosti po osnovi Međudržavnog sporazuma o detašmanima u Regionalnoj direkciji za rad Baden-Württemberg, te upoznavanje s izmjenama u provedbi Međudržavnog sporazuma po osnovi Merkblatta 16 i 16a i Zakona o doseljavanju. Bile su pozvane sve firme koje izvode radove u Njemačkoj, odnosno oko 60 predstavnika firmi. Ove godine je važno organiziranje seminara, jer je stupio na snagu novi Zakon o radu i boravku stranaca, pa se sudionici trebaju izravno upoznat sa svim novinama u tom zakonu.

Industrija tekstila, kože i obuće

Zajednički na evropsko tržište

Na inicijativu privrednih komora Federacije BiH i Republike Srpske, te konzorcija Grell&Partner i Perimex GmbH iz SR Njemačke, početkom juna, osnovano je Društvo za unapređenje privrede jugoistočne Evrope - Beletex

Potpisivanjem ovog sporazuma nastavljen je kontinuitet rada proizvodno-eksportnog društva koje je krajem prošle godine predstavljeno u P/GKFBiH.

Potpisnici sporazuma o osnivanju Udruženja za unapređenje privrede iz oblasti tekstila, kože i obuće na području Evropske unije i ostalih evropskih zemalja, sa sjedištem u Berlinu, su predsjednici entitetskih komora i predstavnik konzorcija Grell&Partner i Perimex GmbH.

Punopravni članovi Udruženja mogu postati kompanije koje su članice P/GKFBiH ili PK Republike Srpske, te koje redovno izmiruju svoje obaveze prema komorama, uz napomenu da konzorcij Grell&Partner ne može samoinicijativno, bez konsultacije sa komorama, učlaniti nijednu kompaniju.

Društvo ima za cilj podržati i unaprijediti tekstilnu industriju, kao i proizvodnju odjevnih i kožnih predmeta.

Realizacijom zadataka društva definiranih sporazumom omogućit će se i snižavanje troškova poslovanja, jer će proces nabavke i narudžbe biti centraliziran i racionaliziran.

Planiran je i razvoj zajedničke tržišne marke (label) i njena promocija na svjetskom tržištu.

Predmet saradnje je kooperacija među preduzećima i privrednim partnerima, kao i institucijama u regionu i šire.

Zajedničkim inicijativama Udruženje će svojim članovima pomoći u marketingu i izvozu, uključujući promet i logistiku, optimizaciju distributivnog lanca, te razvoju vlastitog proizvoda.

Saradnja će se odvijati i u oblasti industrijske proizvodnje, uz ostalo: plasman tekstila i proizvoda od tekstila, sirove kože, modne odjeće od kože, krzna i proizvoda od krzna, galanterijskih proizvoda, kao i svih vrsta obuće, te pomoć članicama u organizaciji zajedničkog ili pojedinačnog nastupa na sajmovima i drugim manifestacijama od značaja za učesnike u projektu.

Osim pomenutih, sporazumom su definirani i prioritetni ciljevi Udruženja: umrežavanje svih članica u jedinstven informacioni centar u Berlinu, kontakt sa novim kupcima, razvoj vlastitog proizvoda, povećanje izvozne baze, poboljšanje plasmana i marketinga, kontakti sa novim dobavljačima, poboljšanje logistike prometa, omogućavanje kvalitetnijeg pristupa novčanim sredstvima, uvođenje novih proizvodnih tehnologija, te poboljšanje sistema kvaliteta.

Novoformirano društvo je otvoreno prema svim članicama komore koje se žele uključiti u projekat, planira se i zajednički razvojni menadžment čiji će zadatak biti da poboljša likvidnost komorskih članova.

Do sada se u projekat uključilo 66 kompanija iz sektora tekstila, kože i obuće i jedna marketinška kuća.

Za sve kontakte su zadužene komore u Sarajevu i Banjaluci u BiH, te sjedište društva u Berlinu.

Da bi se projekat unaprijedio i realizirao sa uspjehom, potrebna su znatna finansijska sredstva, stoga su u toku pregovori sa GTZ-om, koji je i do sada podržavao njegovu realizaciju o sufinansiranju prve faze.

Selma VARUPA

Potpisan ugovor

Nova kreditna linija za finansiranje preduzeća u BiH

Predstavnici Raiffeisen banke i Raiffeisen Leasinga potpisali su s predstavnicima Evropske investicijske banke (EIB) ugovor o kreditiranju u vrijednosti 30 miliona eura. Od tog iznosa 20 miliona eura namijenjeno je Raiffeisen banci, a 10 miliona eura Raiffeisen Leasingu. Ugovor predstavlja prvi EIB globalni kredit u BiH kojim se osiguravaju sredstva za finansiranje investicija namijenjenih preduzećima u našoj zemlji, a Raiffeisen banka ovim je postala prva komercijalna banka u BiH koja je dobila kredit od Evropske investicijske banke. EIB kredit je predviđen za provođenje jedne od pri-

oritetnih politika Evropske unije - pomoć malim i srednjim preduzećima. Ta preduzeća ohrabruju poduzetništvo i važan su podstrek ekonomskog razvoja, izvori kreiranja novih radnih mjesta i potencijalne velike korporacije sutrašnjice. Time se otvara kreditna linija za finansiranje preduzeća industrijske proizvodnje, turizma, projekata zdravstva i edukacije, te infrastrukturnih projekata u oblasti energije, ekološke zaštite, lokalnih puteva, telekomunikacija, javnog transporta, urbane obnove, vodosnabdijevanja i kanalizacijske mreže. U tim sektorima mogu se finansirati preduzeća čija fiksna aktiva ne prelazi 75 miliona eura i koja ne zapošljavaju više od 500 zaposlenika.

Nosioci infrastrukturnih projekata mogu biti lokalne vlade (općine, kantoni), privatna ili javna preduzeća bilo koje veličine. Minimalni rok otplate kredita je četiri godine, uključujući i grejs period, dok je maksimalan rok finansiranja infrastrukturnih projekata 15 godina, uključujući do pet godina grejs perioda. /FENA/

U Budvi, u Crnoj Gori

P/GKFBiH učesnik V foruma Jadransko-jonskih komora

P/GKFBiH članica je udruge Jadransko-jonskih komora sa još 30 komora iz zemalja ove regije: Albanije, Crne Gore, Hrvatske, Italije, Slovenije i Grčke. Sukladno odredbama Statuta i zaključcima Foruma iz Neuma, iz 2004. godine, ove godine, 16., 17. i 18. svibnja/maja, održan je V forum Jadransko-jonskih komora u Crnoj Gori, u Budvi

Prvog dana održane su sjednice organa Foruma: Upravnog vijeća, Odbora revizora i sjednica Međunarodnog jadransko-jonskog arbitražnog suda.

Razmatrano je niz interesantnih tema:

- projekti u realizaciji, perspektive razvoja, novi načini organizacije vizualnog predstavljanja i komunikacije;
- projektiranje sustava u okviru politike približavanja Evropskoj uniji;
- zadruge: strategije teritorijalnog razvitka za područje Balkana;
- akcije podrške i razvitka mreža prekograničnog partnerstva i suradnje aktivne u jadranskom području;

- tehnika prezentacije projekta AFO (Praćenje ribarstva u Jadranu);

- regionalna suradnja u istraživanju i zaštiti Jadranskog mora;

- iskustva Istre u oblasti agroturizma;

- stvaranje Jadransko-jonske euroregije,

- Međunarodni jadransko-jonski sud na putu operativnosti.

Dalje aktivnosti odvijale su se na okruglim stolovima:

- žensko poduzetništvo, koordinator Hrvatska (Split),

- turizam, koordinator Italija,

- zaštita životne sredine, koordinator Hrvatska (Rijeka),

- ribarstvo i marikulture, koordinator Crna Gora,

- transport, koordinator Crna Gora,

- poljoprivreda, koordinator FBiH.

Zaključci

Žensko poduzetništvo

- stvaranje baze podataka žena poduzetnica (većinskih vlasnica ili direktora) u zemljama članicama,

- trajna razmjena informacija i aktivnog sudjelovanja u svim inicijativama, a ne samo onima koji se financiraju na nivou EU, nacionalnim i regionalnim,

- stalno koristiti zaseban prostor posvećen ženskom poduzetništvu na službenoj web stranici Foruma www.forumaic.org

- uključivanje u projekt SPIF Razvoj i promicanje ženskog poduzetništva koji se financira u okviru programa INTERREG III A prekogranična Jadranska suradnja,

- jačati i valorizirati ideje u okviru ženskog poduzetništva, koje preko gospodarske aktivnosti doprinose održivom razvoju, a time i društvenoj odgovornosti i etičkom ponašanju.

Turizam

- u okviru Foruma ustanoviti odbor i centar za koordinaciju u svrhu zajedničke promocije jadransko-jonske makroregije i mjesto objedinjavanja turističkih informacija svih zemalja članica, osmišljavanje zajedničke brošure i učešće na međunarodnim turističkim sajmovima;

- uspostava odjela za veze sa ciljem objedinjavanja svih gospodarskih i društvenih interesa vezanih za morske resurse (brodograđevna industrija, isporuka elemenata za opremanje prostora, umjetničko zanatstvo, trgovina, enogastronomija, koji objedinjuju sve javne i privatne subjekte koji posluju u različitim sektorima gospodarstva;

- zajednički nastup prema Evropskoj komisiji kroz program CARDS u pogledu financiranja projekta usmjerenih ka turističkoj promociji makroregije;

GLASNIK

Privredna/Gospodarska komora
Federacije Bosne i Hercegovine

List izlazi mjesečno
Godina VI
Broj 33
Juni/lipanj 2005.

GLASNIK uređuje
Redakcijski kolegij:
Željana Bevanda, glavni urednik,
Mira Idrizović, odgovorni urednik,
članovi:

Šemsa Alimanović, Dubravka Bandić, Ljubo Dadić, Fahrudin Đikić, Juso Škaljić i
Meliha Velić, sekretar Redakcije.

DTP: "Privredna štampa"

Adresa:

Privredna/Gospodarska komora FBiH
- za Glasnik -
71000 Sarajevo
Branislava Đurđeva 10/IV
Kontakt osoba: Meliha Velić
Telefon: 033/267-690
E-mail: m.velic@kfbih.com

Telefoni:

033/663-370 (centrala)
033/217-782
Faks: 033/217-783
www.kfbih.com

Izdavač:

"Privredna štampa" d.d. Sarajevo

Štampa:

Birograf, Sarajevo, Kasima efendije Dobrača 14
Za štampariju: Rizah Mustafić
Besplatan primjerak

Na osnovu Mišljenja Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje broj: UO 12-04-05-172/05, od 12. 04. 2005. godine, časopis "GLASNIK PRIVREDNE/GOSPODARSKE KOMORE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE", koji informiše o radu komore, je proizvod iz člana 13. stav 1. tačka 13. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga, na čiji se promet ne plaća porez na promet proizvoda.

- pokrenuti operativne kontakte sa međunarodnim touroperatorima kako bi se promicali integrirani turistički paket aranžmani;
- valorizirati i podržati rekreativni nautički turizam;
- razvijati projekat “Sastanak na Jadranu”, koji dotiče brojne luke dvaju obala tijekom ljeta;
- razvijati ponudu kružnih putovanja koji dotiču različite luke Jadranskog i Jonskog mora.

Zaštita životne sredine

- uspostaviti kontrolu toksičnosti školjkaša i odrediti nosioce te kontrole prema direktivama EU, osposobiti opremu u svim zemljama kako bi se uspostavila uniformno u zemljama u okruženju;
- preporučiti članicama da se uspostave službe za kontrolu balastnih voda prema preporukama konvencije IMO;
- uzimajući u obzir svjetski trend zaštite mora u odnosu na opasnosti od transporta brodovima, podržava se potreba izrade podloge za proglašenje Jadranskog mora kao PSSA.

Ribarstvo i marikultura

- prikupiti informacije o prioritetnim i ključnim problemima u sektoru ribarstva kako bi te indikacije poslužile vladama zemalja članica da traže finansijski angažman EU u određenim gospodarskim zonama u okviru ponovne dodjele finansijskih sredstava kroz program INTERREG III A i kroz nove programe za društveno-ekonomsku koheziju;
- u cilju modernizacije ribarskih flota, veće produktivnosti, osigurati obuke operatera iz ove oblasti o temi funkcionalna brodogradilišta za ribarske brodove, kao i organizirane posjete suvremenim brodogradilištima u regiji Marke;

- uključiti sve zemlje članice u projekt AFO (Adriatic Fishing Observatorij) koji pripada programu INTERREG III A;

- upoznati zainteresirane sa neizbježnim “pristupom proizvodnog lanca” sa kojim se suočavaju ribari. To pretpostavlja profesionalno i tehničko usavršavanje operatera, naročito u oblasti komercijalizacije prerade, konzerviranja, certifikata o kvaliteti obuke, a sve to s ciljem standardizacije kvalitete proizvoda.

Transport

- preko web Foruma osigurati bazu podataka, razmjenu informacija, prijedloga i pripadajućih projekata u oblasti transporta;
- pored praćenja pomorskog prometa, aktivnosti proširiti na druge modalitete prometa na svim razinama: regionalnim, nacionalnim, evropskim;
- pažnju posvetiti rekreativnoj nautici, koja je u porastu i predstavlja veliku mogućnost za turistički i društveni razvoj oblasti;
- naglašena je nužnost da razvitak prometa prati zaštitu okoliša, te stoga podržati načine prometa koji manje utiču na zagađenje okoliša, posebice tzv. short-sea shipping što predviđa EU;
- ocijenjen je značajnim Panevropski koridor broj 8 budući da bi trebao startati. U skladu s tim dogovoreno je integriranje tog projekta sa dionicom pruge Bar-Beograd koji ima veliki strateški značaj i biće predstavljen u EU preko njene Komisije za transport.

Kako je P/GKFBiH, odnosno Jago Lasić, koordinator okruglog stola o poljoprivredi, presjek rada i zaključaka dajemo u cijelosti.

Željana BEVANDA

Okrugli stol o poljoprivredi

Stvaranje brenda za vina i pjenušac iz Hercegovine

U okviru V foruma Jadransko-jonskih gospodarskih komora, od 16. do 18. svibnja, u Budvi, u Crnoj Gori, održan je i okrugli stol o poljoprivredi

Predsjednik okruglog stola bio je potpredsjednik P/GKFBiH Jago Lasić, a nazočni su bili i predstavnici Privredne komore Crne Gore, Dubrovačko-neretvanske županije, Istarske, Splitsko-dalmatinske, regije Marche, te brojni gospodarstvenici iz Jadransko-jonskih regija. Tajnik okruglog stola Davide Berloni otvorio je rad, podsjećajući na inicijative dogovorene tokom Foruma održanog 2004. godine. Pozornost je skoncentrirana na projekt pod nazivom "Strategija zadrugarstva na Balkanu", koji se održao u Ankoni, u prosincu 2004. godine. U izlaganjima koja su slijedila diskutiralo se o problemima koji su povezani sa sektorom primarne proizvodnje i specifičnostima za svaku zemlju.

Predsjednik okruglog stola potvrdio je složenost FBiH u smislu institucionalne hijerarhije, koja ne omogućava da se realiziraju objedinjeni zakoni vezani za poljoprivredu i prehrambenu industriju.

Problem sigurnosti prehrambenih proizvoda je zaoštren činjenicom da ne postoje instituti za mikrobiološke, fitopatološke i sanitarne analize prehrambenih proizvoda tako da to dovodi do otežane prodaje FBiH proizvoda na europsko tržište, jer tamo postoje precizni zakoni koji štite potrošača. Sve su ovo činjenice koje smanjuju pokrivenost uvoza izvozom.

Naglašeno je da FBiH ima visok stupanj proizvodnje voća i povrća, ali postoje problemi skladištenja proizvoda što dovodi do nepovoljne situacije, jer se zbog ovih problema 90 odsto potreba zemlje iz prehrambenog sektora zadovoljava iz uvoza.

Evidentna je i interesantna proizvodnja kvalitetnih vina od autohtonih sorata. Postoji problem kontinuiteta kvaliteta, zapravo, nedostaje prepoznatljivi brend i organizirana prodaja. Proizvodnja je nedovoljna i za eventualno povećanje neophodni su financijski fondovi. Investiranja u poljoprivredi imaju problem sa visokim kamatama koje nude banke prilikom odobravanja agrarnih kredita.

Prezentirani su i problemi koji muče poljoprivredno-prehrambenu industriju Crne Gore i Hrvatske.

Prijedlozi okruglog stola za poljoprivredu, a odnose se na FBiH, su:

- činiti neophodne intervencije i podrške u formiranju neophodnih laboratorija za mikrobiološke, fitopatološke i sanitarne analize da bi se proizvodi mogli izvoziti na tržište Europske unije i

međunarodna tržišta, kako bi se potrošačima mogla garantirati sigurnost tih prehrambenih proizvoda;

- predlaže se formiranje zadruge proizvođača vina i pjenušca u regiji Hercegovine koja će omogućiti minimalnu količinu proizvodnje i prepoznatljivosti proizvoda;

- planira se stvaranje brenda za vina i pjenušac koji se proizvode u Hercegovini.

U odnosu na evidentirane probleme i prijedloge prisutnih na okruglom stolu, dogovoren je idejni projekt za slijedeće aktivnosti:

- savjetovanje i edukacija gospodarstvenika iz FBiH, od stručnjaka iz Italije u vezi sa tipičnom proizvodnjom iz navedenih oblasti s ciljem da se prevaziđu problemi specifičnosti;

- posjet gospodarstvenika iz ovih oblasti u regiju Marche iz istog sektora kao i ostalim italijanskim gospodarstvenicima.

Cilj ove aktivnosti je osnivanje zadruge proizvođača vina i pjenušca od autohtonih sorata žilavke i blatine, kako bi se došlo do etikete brenda koja će štititi proizvodnju.

E. LASIĆ

Implementacija Direktive EU za robe pakovane u drvenu ambalažu

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja Republike Mađarske uputilo je verbalnu notu u kojoj se navodi da je 1. marta 2005. godine u zemljama članicama Evropske unije stupila na snagu Direktiva 2004/102/EC. Ovom Direktivom regulišu se zahtjevi uvoza za drvenu ambalažu, uključujući sanduke, gajbe, burad, palete, tovarne daske.

Prema ovoj Direktivi, sve vrste drvene ambalaže (izrađene od sirovog drveta) koja se uvozi u Mađarsku neće se moći uvesti u ovu zemlju ukoliko ne budu ispunjeni zahtjevi (ISPM 15).

Standardno korištene oznake treba da potvrde da je drvena ambalaža koja nosi oznaku prošla odgovarajuću proceduru (termički ili metil-bromid tretman).

Ovu obavijest Privrednoj/Gospodarskoj komori FBiH dostavilo je Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH.

Nafta

Poboljšati evidentiranje i kontrolu prometa

Radni sastanak članova Sekcije prometnika naftnih derivata P/GKFBiH održan je krajem maja * Razgovaralo se i o značaju i posljedicama privatizacije Energopetrola

Distributeri su istakli da je njihov stav o tome poznat od prije dvije godine kada je upriličen sastanak sa predstavnicima Vlade FBiH na kojem je zajednički zaključeno da je privatizacija Energopetrola nužna, ali da bi kupac trebala biti kompanija koja nije iz okruženja.

- Međutim, to sada nije slučaj. Zato smatramo da se ne radi samo o prodaji Energopetrola nego i svih nas, stoga bi trebalo sanirati stanje u ovoj kompaniji, pa tek onda dokapitalizirati - kazao je Muhidin Alić, predsjednik Sekcije.

Prema njegovim riječima, Ina i Mol su neravnomerni partneri kada je riječ o visini carina, jer Mađarska ima carinu od deset odsto, a Ina nultu stopu na naftne derivate, te će BiH samo po tom osnovu gubiti oko 150 miliona KM godišnje.

- Još jedan apsurd je da pomenuti konzorcij može kupiti i privatne benzinske pumpe. Ovdje je, čini se, interes da Energopetrol prestane postojati - istakao je predsjednik Alić.

Govoreći o ovoj tački dnevnog reda, Namik Bušatlić, direktor Energopetrola, podsjetio je da je Vlada FBiH tokom 2003. godine formirala interresornu komisiju u kojoj je bio i predstavnik Energopetrola sa zadatkom da definiše najkvalitetnija potraživanja ove kompanije, kako bi se mogli dovesti u odnos sa obavezama, što ukazuje na to da je Vlada ta koja će provesti sanaciju i konsolidaciju preduzeća, a onda strateški razmatrati njenu budućnost.

Isključivo zbog nedostatka novčanih sredstava, nemogućnosti rebalansa budžeta i obezbjeđivanja namjenskih sredstava za sanaciju, Vlada je raspisala dva javna poziva, prvi za odabir konsultantske kuće, a drugi da zainteresirane kompanije iskažu namjeru o ulasku u proces sanacije, odnosno dokapitalizacije.

- Taj proces je iza nas i sve je rađeno javno, Vlada je mene imenovala u komisiju za odabir najboljeg partnera, koja je svoj rad bazirala isključivo na primjeni pravila pozivnog tendera i na bazi činjenica.

Nije imala obavezu i pravo da odlučuje, te je rezultate odabira prosljedila Vladi na razmatranje.

Primjenom kriterija rangirala je ponude tri kompanije i definirala kojoj je od njih na bazi dostavljenih ponuda pripalo prvo mjesto.

Kad budu usaglašeni detalji pregovora između investitora i Vlade, komisija će nastaviti svoj rad - riječi su direktora Bušatlića.

Predstavnik konzorcija Ina-Mol je pojasnio da u pravilima pozivnog tendera postoji pet tačaka koje je prihvatio konzorcij, te da ne treba postajati bojazan da će 1.059 uposlenih u Energopetrolu ostati bez posla, ili da će doći u pitanje opstanak i rad Energopetrolovih benzinskih pumpi, niti da će biti promijenjen naziv kompanije.

Istaknuto je da je privatni sektor mlada disciplina na ovim prostorima, granice su porozne, ne funkcioniraju institucije sistema, egzistiraju brojne pumpe što stvara pometnju i smanjuje mogućnost kontrole i nadzora uvoza i distribucije naftnih derivata.

Naftna privreda entiteta još nije uređena na nivou na kojem bi trebala biti, na tržištu je i dalje prisutna siva ekonomija.

Razmatrale su se i primjedbe na Pravilnik o načinu evidentiranja i kontrole prometa naftnih derivata i ostalih proizvoda i usluga na benzinskim stanicama koristeći ugrađenu opremu u FBiH.

- Zakonom o trgovini podržali smo da se na benzinskim pumpama ugrade sonde. Nismo za to da Vlada određuje njihov tip i mjesto kupovine, smatramo da je to podrška pojedinim lobijima.

Ovo je primjedba većine distributera, jer smo mišljenja da o tome trebaju odlučivati institucije koje su za to zadužene i koje bi na osnovu propisanih standarda kontrolirale kvalitet pomenute opreme.

Selma VARUPA

Firme iz Brčkog na Sarajevskoj berzi

Raiffeisen Brokers d.o.o. Sarajevo je 13. juna 2005. godine potpisao Ugovor sa Centralnim registrom Brčko, čime su ispunjeni svi formalni uslovi za početak trgovine dionicama firmi registrovanim u Brčko Distriktu na Sarajevskoj berzi preko Raiffeisen Brokers.

Nalozi za prodaju i kupovinu dionica iz Brčko Distrikta mogu se izdavati u svim poslovnica Raiffeisen Bank u BiH, a pogodnost za dioničare firmi iz Brčko Distrikta predstavlja poslovnica Raiffeisen Bank u Brčkom u kojoj se očekuje najveći broj naloga za ove dionice.

U posljednje vrijeme postoji značajno interesovanje za dionice firme Bimal d.d. Brčko, koje bi uskoro trebale biti uvrštene u trgovinu na Sarajevskoj berzi.

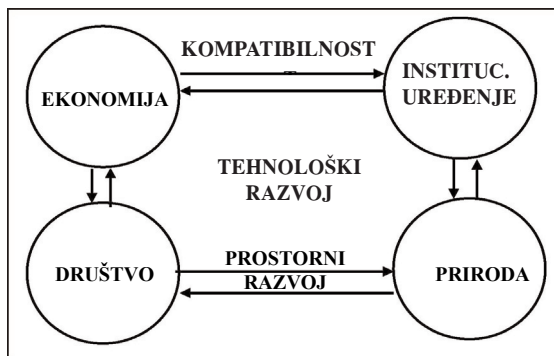
EKO BIS kao privredno-okolinski faktor održivog razvoja BiH

Izvod iz prezentacije, održane 27. maja, u P/GKFBiH

EKO BIS - Međunarodni sajam ekoturizma, ekologije i zdravstveno sigurne hrane, svojom organizacijom i sadržajima, postaje sastavni dio održivog razvoja Kantona (regije), odnosno države. To podrazumijeva razvoj sa efikasnijim načinom korištenja svih resursa: prirodnih, izgrađenih i humanih

Održivi razvoj podloga razvoju ekoturizma i ekobiznisa

Održivi razvoj je, prema Rio'92 Konferenciji predstavljao kompatibilnost između prirode, društva i ekonomije. Konferencija Johannesburg ž02 dodaje i četvrti element - institucionalno uređenje, te je sada održivi razvoj kompatibilnost između: prirode, društva, ekonomije i institucionalnog uređenja.

Slika broj 1. Definicija održivog razvoja

Održivi razvoj nije samo dobra ideja, filozofija. To je vrsta razvoja koja se uvodi u praksu gotovo svih država svijeta. Ideja se preko postulata održivog razvoja (osnovnih pravila korištenja resursa i dozvoljenog zagađivanja), primjenom finansijskih mehanizama (podsticajnih mjera na tržištu), uvodi u praksu, u prvom redu, kroz tehnološki razvoj i prostorni razvoj. Po definiciji održivog razvoja, mada se često tako govori (održiva energetika, održiva poljoprivreda), ne može se govoriti o održivoj jednoj grani, na primjer, održivom ekoturizmu (mada eko danas podrazumijeva okolinsku održivost). Može se govoriti o ekoturizmu u državi ili regiji, koja se razvija na principima održivog razvoja. To znači da nema ekoturizma, ekobiznisa, ako se cijela država ili njena regija ne razvija na principima održivog razvoja. Održivost razvoja se mjeri - pomoću indikatora održivog razvoja. Na žalost, BiH je jedna od rijetkih zemalja koja ne prati indikatore održivog razvoja. Kako EKO BIS predstavlja kompatibilan odnos između ekobiznisa i ekoturizma, nastoji organizacionim načelima poštivati principe održivosti.

Međutim, održivost razvoja treba mjeriti, što znači treba uspostaviti indikatore održivog razvoja, posebno iz grupe okolinskih indikatora. Ekoefikasnost je jedan od ključnih alata održivog razvoja i predstavlja mjeru kompatibilnosti između zadovoljavanja ljudskih potreba i prirode, što se može prikazati slijedećim računskim izrazom:

$$EE = \frac{DD + ED}{T + EO}$$

gdje DD - predstavlja društvenu dobrobit; ED - ekonomska dobrobit, T - troškove, a oznaka EO - predstavlja okolinska opterećenja i sve se računa u dolarima. Ekoefikasnost je termin dat od svjetskog poslovnog savjeta za održivi razvoj (SPSOR) 1993. godine. Koncept ekoefikasnosti ovog savjeta sugerira važnu vezu između resursne efikasnosti (koja vodi do produktivnosti i profitabilnosti) i okolinske odgovornosti.

EKO BIS

Prema definiciji organizatora "EKO BIS je ciljana selektivna priredba suptilno odabranih sadržaja koja će pratiti ekološke trendove svijeta u oblasti turizma, ekologije i proizvodnje ekozdrave hrane, odnosno EKO BIS je jedinstven festival zdravog života".

Ono što sajam inkorporira i u ideji i u realizaciji, jeste, prije svega, ekobiznis i ekoturizam. Ovaj kompleks okolinski uslovljenih aktivnosti obuhvata ne samo sfere procesa i proizvoda nego i druge, prateće sadržaje. Zbog toga se i događa da se broj učesnika gotovo udvostručio, a broj zemalja učesnica utrostručio.

Tabela broj 1. Pregled izlagača i učesnika EKO BIS-a

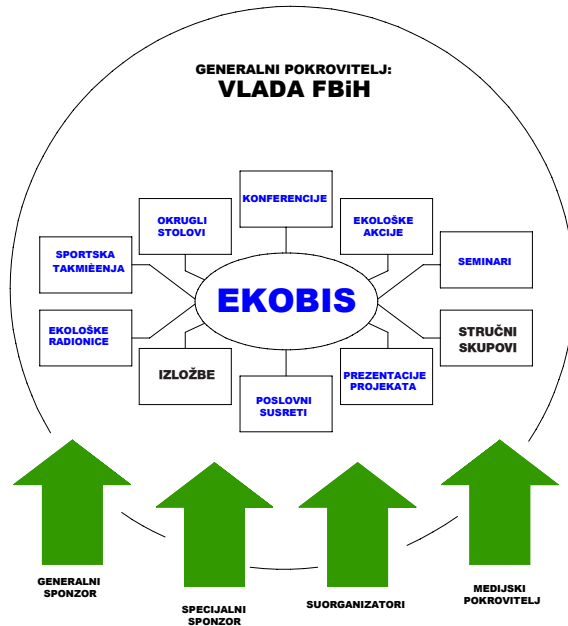
	EKO BIS 2003.	EKO BIS 2004.
Broj izlagača	168	250
Broj zemalja učesnica	3	10

Uporedni pokazatelji u tabeli broj 1 pokazuju rast kako u broju izlagača tako i u broju zemalja učesnica. Da je izuzetno osmišljen pristup u organizaciji manifestacije pokazuje šematski prikaz koji slijedi, a odnosi se na prateće sadržaje ove manifestacije (shema broj 1).

Pored navedenih sadržaja, u organizaciji PK USK-a, održano je niz poslovnih susreta sa potpisanim memorandumima o razumijevanju i sporazumima o suradnji sa predstavnicima regionalnih komora i susjednih zemalja (Mađarska, R Hrvatska

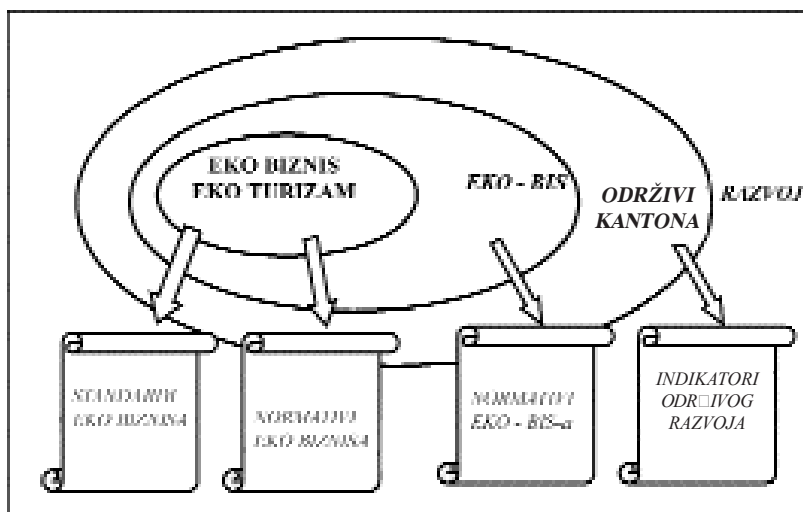
i dr). Uspješnosti manifestacije doprinio je i kvalitetan marketinški pristup u pogledu promocije, koji ju je i prethodio i pratio. Ovakvi podaci ukazuju na uspješan razvoj ove manifestacije, te na očekivanje još boljih rezultata u 2005. godini.

Shema broj 1. Organizaciona shema EKO BIS-a

Kao i svaka manifestacija sličnoga tipa, i EKO BIS ima svoja specifična priznanja koja dodjeljuje najuspješnijim učesnicima. To su: plakete koje se dodjeljuju za kvalitet prehrambenih proizvoda i za kvalitet stočne hrane; diplome koje se dodjeljuju za najbolju turističku ponudu, najbolju ekoaktivnost, uređen štand, najoriginalniji ekoproizvod i za najbolje organiziran nastup, zatim specijalna priznanja koja se dodjeljuju za organizaciju nastupa privrede kantona, za uzgoj domaćih i istokrvnih vrsta, te za sveukupan dojam, kao i zahvalnice za podršku sajmu.

EKO BIS i Unsko-sanski kanton

Slika broj 2. Kompleksnost EKO BIS-a

EKO BIS je na liniji održivog razvoja, to je njegov sastavni dio. I ne samo to, nezamisliv je bez

postojanja održivog razvoja u praksi države. EKO BIS nije, a niti može da bude improvizacija. On zbog svoje raznovrsnosti otvara ekonomske i društvene aktivnosti koje zbog svog kvantiteta, ali i svojih specifičnosti moraju biti pažljivo planirani i organizovano usmjeravani. Ova manifestacija je trajno povezana sa određenim prirodnim karakteristikama prostora koje su neprenosive i nepotrošive ako se ispravno čuvaju. To i Unsko-sanskom kantonu, uz manifestaciju EKO BIS-a, daje osobine turističke regije, a uz primjenu normativa i standarda navedenih na slici broj 2, čini kompleksnu sliku uspješne manifestacije.

* * *

USK predstavlja zanimljivu kako turističku tako i za biznis pogodnu destinaciju. To je rezultat geografskog položaja izuzetnih prirodnih ljepota, kulturno-historijskih vrijednosti i pogodnih klimatskih uvjeta. Zato treba da izgrađuje vlastiti model održivog razvoja, dajući naročitu podršku manifestacijama kao što je EKO BIS. Za uspješan dalji napredak EKO BIS-a, koji je poticaj razvoju regije USK-a, a istovremeno je i u funkciji zaštite okoliša, neophodno je sačiniti planove aktivnosti koji trebaju da sadrže:

- * aktivnost za dobijanje prava korištenja oznake EKO i

- * način praćenja podataka za utvrđivanje EKOEFIKASNOSTI, kao indikatora održivosti;

- * kvalitetno, transparentno i trajno motrenje (monitoring) svih aktivnosti vezanih za sadržaje manifestacije. To uključuje naročito monitoring odlaganja i postupanja sa komunalnim i opasnim otpadom, što podrazumijeva potrebu za dodatnim angažmanom vladinih institucija i dužnosnika (od USK do BiH), kao i uspostavu kvalitetne suradnje sa međunarodnim institucijama koje daju podršku ovakvim programima. S obzirom na to da su u kauzalnoj vezi, EKO BIS mora biti sastavni dio Regionalnog plana razvoja, što podrazumijeva da je potpuno definisan odnos između turističke i ostale privrede i izrađeni planovi zaštite okoline i zaštite prirodne rijetkosti, koji treba da osiguraju trajnost prirodnih osobina područja. Iako je donesen set zakona na nivou FBiH iz oblasti zaštite okoliša, treba ih učiniti primjenjivim na nivou Kantona, jer razvoj Kantona, uključujući manifestaciju EKO BIS, doprinosi razvoju BiH u cjelini. U daljem razvoju ove manifestacije, na osnovama održivog razvoja, značajnu ulogu će imati ljudski faktor, i ne samo profesionalni kadrovi nego i cijelo stanovništvo, što podrazumijeva primjenu permanentnih oblika osposobljavanja u najširem smislu (od predavanja, seminara, kurseva i sl). Zajedničkim aktivnostima sa nivoa države u podršci ovoj manifestaciji može se očekivati pravilno valoriziranje prirodnih i drugih potencijala ovog kantona, čime bi EKO BIS, u pravom smislu, predstavljao privredno-okolinski faktor održivog razvoja BiH.

Mr Nafija ŠEHIĆ - MUŠIĆ

Primjena dizajna neophodna u proizvodnji

Tržišno konkurentnog namještaja

Primjena dizajna kao neophodnog elementa u proizvodnji savremenog namještaja afirmirana je na petodnevnoj radionici "Made in BiH" koju je organizirala P/GKFBiH, Akademija likovnih umjetnosti (ALU) Odsjek produkt dizajn - industrijsko oblikovanje, uz podršku USAID projekta Podizanje konkurentnosti razvojem klastera (CCA). Radionica je održana od 28. do 30. maja u kompaniji NORD ENT u Tešnju

U sklopu radionice, studenti industrijskog dizajna izradili su tri prototipa stolica i 32 elementa namještaja za kulturu stola. Održavanje ove radionice omogućilo je povezivanje studenata sa proizvođačima namještaja, što je od značaja za razvoj drvne industrije. Unapređenje dizajna u izradi namještaja direktno je vezano za poboljšanje imidža proizvoda, a samim tim i povećanje njihove konkurentnosti na svjetskom tržištu. Mladi stručnjaci iz oblasti industrijskog dizajna upoznali su se sa tehnologijom izrade modela u kompanijama i mogućnošću realiziranja svojih ideja. Majstori u NORD ENT-u pretvorili su u djelo ideje studenata sa malo korekcija u tehnologiji izrade, što znači da su ideje studenata izvodljive u tehnološkom procesu. NORD ENT je kompanija koja je, sa svojim proizvodnim programom, prepoznatljiva u svijetu, a presudna

uloga u njihovom 100 odsto izvozu ima kvalitet proizvoda.

P/GKFBiH prepoznala je u nastajanju klastera drvne industrije šansu za pomoć kompanijama iz drvno sektora. Stoga Komora, zajedno sa ostalim partnerima iz privatnog i javnog sektora prerade drveta, aktivno učestvuje u akcijama koje su, u okviru djelovanja USAID CCA projekta, poduzete u pravcu razvoja ove važne industrijske grane.

"Made in BiH" prva je u nizu od pet radionica ovog tipa čije je održavanje planirano do kraja

tekuće godine. Osim toga, krajnji cilj ovog načina povezivanja jeste i predavljanje studentskih radova na prestižnom Međunarodnom sajmu namještaja u Kelnu u januaru 2006. godine. Prije toga, organizirat će se izložbe u BiH u Bihaću i Sarajevu, u junu ove godine.

Šemsa ALIMANOVIĆ

Smanjena proizvodnja i prodaja šumskih sortimenata u FBiH

Ukupna proizvodnja šumskih sortimenata u FBiH u prva četiri mjeseca ove godine u odnosu na isti period lani manja je za 149.000 metara kubnih metara ili 28,3 odsto. Prema posljednjim podacima Federalnog zavoda za statistiku, proizvodnja sortimenata od četinarar manja je za 63.000 kubnih metara (25,7 odsto), a proizvodnja sortimenata od liščarar manja je za 86.000 kubnih metara (30,7 odsto). Ukupna prodaja šumskih sortimenata u tom periodu manja je za 137.000 kubnih metara ili 28,7 odsto. Prodaja sortimenata od četinarar manja je za 61.000 kubnih metara (27,4 odsto), dok je prodaja sortimenata od liščarar manja za 76.000 kubnih metara (29,9 odsto). /FENA/

Zakoni i propisi

Usvojen Pravilnik o registraciji obveznika PDV-a

Upravni odbor Uprave za indirektno oporezivanje BiH usvojio je Pravilnik o registraciji obveznika poreza na dodanu vrijednost. Pravilnikom se utvrđuje postupak registracije, mjesto registracije, procedura za obaveznu i dobrovoljnu registraciju, procedura u slučaju neispunjavanja obaveza, registracija zasebnih poslovnih subjekata, zajednička registracija, registracija poreznih opunomoćenika, te procedura za izdavanje identifikacijskog broja i formiranje, te vođenje registra obveznika posrednih poreza. Sastavni dio Pravilnika je i obrazac zahtjeva za registraciju, uputa za popunjavanje obrasca, lista priloga koje će u procesu registracije trebati dostaviti PDV-e obveznici, popis općina prema mjesnoj nadležnosti, odnosno pripadnosti regionalnim centrima i obrazac uvjerenja o registraciji koji će izdavati Uprava. /FENA/

Utvrđen Nacrt zakona o porezu na dohodak

Vlada Federacije BiH je uputila u parlamentarnu proceduru Nacrt zakona o porezu na dohodak koji je rađen u saradnji sa GTZ-om i USAID-om.

Cilj ovog zakonskog projekta je uspostava identičnog načina oporezivanja dohotka fizičkih lica na teritoriji FBiH koji bi zamijenio dosadašnji neujednačeni način oporezivanja ovih prihoda prema kantonalnim propisima. Njegova rješenja predstavljaju korak više ka pojednostavljenju poreznog sistema, modernizaciji poreznih struktura i uspostavljanju jedinstvenog ekonomskog sistema u BiH, jer se na ovaj način rješava i problem dvostrukog oporezivanja prihoda koji su ostvareni van teritorije FBiH, kao i onih koji su se iskazivali kroz prihod građana.

Nacrt zakona baziran je na principima pravednosti, jednakosti i tržišno orijentiranom konceptu oporezivanja dohotka koji se ostvari u jednom poreznom periodu na teritoriji FBiH i van nje i koji se samo jednom oporezuje.

Zakon o vodama

Vlada FBiH je razmatrala Prednacrt zakona o vodama. Ovaj zakonski projekat je neizostavni dio cjelokupne reforme sektora voda u BiH i njime, praktično, počinje usklađivanje domaće legislative sa propisima, principima i standardima koji se koriste u vodnom sektoru zemalja članica EU.

Budući da se radi o značajnom propisu kojim treba realizirati reformske poteze u ovoj oblasti, nakon rasprave je Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva FBiH zaduženo da za sljedeću sjednicu Vlade doradi tekst Prednacrta zakona u koji će biti ugrađene sugestije i prijedlozi s rasprave, kao i oni koje će dostaviti federalna ministarstva.

Zakon o lovstvu

Vlada FBiH utvrdila je Prijedlog zakona o lovstvu i uputila ga u parlamentarnu proceduru. Ovim zakonom je regulisano lovstvo-korisnici, lovačka udruženja, obrađena je zakonska regulativa lovstva, vrste lovstva, divljači, kako se divljač tretira prema namjeni u odnosu na lov i definisano je ko su korisnici lovišta, kao i pojam lovačkog udruženja, lovačkog saveza, kao i druga pitanja iz ove oblasti.

Zakon o finansijskom restrukturiranju privrednih subjekata sa učešćem državnog kapitala koji su predmet privatizacije

Vlada FBiH utvrdila je Nacrt zakon o finansijskom restrukturiranju privrednih subjekata sa učešćem državnog kapitala koji su predmet privatizacije. Cilj ovog zakonskog projekta, koji bi važio do okončanja procesa privatizacije, jeste da se privrednim subjektima u državnom vlasništvu koji su predmet privatizacije omogući rasterećenje od ranijih dugovanja koja se ne mogu izmiriti bez stečajnog postupka ili postupka likvidacije.

Nacrt izmjena i dopuna Zakona o doprinosima

Vlada FBiH je utvrdila Nacrt izmjena i dopuna Zakona o doprinosima i uputila u parlamentarnu proceduru. Izmjene i dopune motivirane su potrebom da se smanje obaveze tekstilne i kožne proizvodnje, kao i samostalnih zanatskih djelatnosti iz oblasti tradicionalnih esnafskih zanata i time olakšaju uslovi njihovog poslovanja. Naročito zato što je riječ o niskoakumulativnim, a istovremeno izvoznim granama u kojima treba stimulirati novo zapošljavanje.

Bilo je neophodno i postojeći Zakon o doprinosima usaglasiti sa najnovijim promjenama izvršenim u drugim propisima iz ove oblasti. Prije svega, isključena je mogućnost finansiranja javnih rashoda u oblasti socijalne zaštite iz nadležnosti kantona i nosilaca osiguranja, s obzirom na to da se finansiranje doprinosa može ostvariti samo u okviru Zakona o doprinosima i na temelju njime propisanih vrsta i stopa doprinosa.

Prijedlog zakona o izmjenama Zakona o privrednim društvima

Vlada FBiH je utvrdila i u parlamentarnu proceduru, po hitnom postupku, uputila Prijedlog zakona o izmjenama Zakona o privrednim društvima. Cilj je na ovaj način omogućiti većini privrednih subjekata, uključivši i one s većinskim državnim kapitalom, koja su propustila Zakonom utvrđen rok, da sa zakonskim odredbama usaglase oblik, firmu, temeljni kapital i statut i podnesu, nakon toga, prijavu za upis u registar društava. Za javna preduzeća to predstavlja i uslov za primjenu odredaba Zakona o javnim preduzećima FBiH.

Novopredloženim rješenjem se kao krajnji rok do kojeg su sva društva dužna oblik, firmu, temeljni kapital i statut usaglasiti s ovim zakonom najkasnije do 31. decembra 2005. godine.

Prijedlog zakona o izmjenama Zakona o društvima za upravljanje fondovima i o investicijskim fondovima

Vlade FBiH utvrdila je Prijedlog zakona o izmjenama Zakona o društvima za upravljanje fondovima i o investicijskim fondovima. S obzirom na značaj problematike i na to što rok za transformaciju privatizacijskih investicijskih fondova istječe 30. juna ove godine, Prijedlog zakona je upućen u parlamentarnu proceduru po hitnom postupku.

Sušтина izmjena je u određivanju 31. decembra 2005. godine, kao krajnjeg roka do kojeg PIF-ovi moraju usuglasiti imovinu propisanu člankom 140. Zakona (po kojem PIF može posjedovati najviše 30 odsto dionica jedne prave osobe), te izvršiti transformaciju u investicijske fondove u skladu sa članom 144.

Podaci Zavoda za statistiku FBiH

Industrijska proizvodnja u maju povećana za 4,6 odsto

Industrijska proizvodnja u FBiH u maju 2005. godine, u odnosu na prosječnu mjesečnu proizvodnju iz prošle godine, veća je za 4,6 odsto, u odnosu na proizvodnju iz istog mjeseca prošle godine veća je za 3,8 odsto, dok je u odnosu na april ove godine veća za 4,5 odsto.

Posmatrano po područjima industrijskih djelatnosti, u maju ove godine u odnosu na prosječnu mjesečnu proizvodnju iz prošle godine, industrijska proizvodnja u području rudarstva veća je za 2,2 odsto, u području prerađivačke industrije veća je za 12,6 odsto, a u području snabdijevanja električnom energijom, plinom i vodom manja je za 12,2 odsto.

Ukupan broj zaposlenih, prema kadrovskoj evidenciji u aprilu 2005. godine, u FBiH je 390.056 osoba.

Krajem aprila 2005. godine u FBiH na evidencijama službi za zapošljavanje bilo je 331.639 nezaposlenih osoba, što predstavlja povećanje za 222 osobe ili 0,07 odsto u odnosu na mart 2005. godine.

U istom periodu poslovni subjekti iskazali su potrebe za 1.254 radnika, tako da na jednu prijavu potreba za radnicima u aprilu 2005. godine dolazi 264 radnika koji traže zaposlenje.

Prosječna mjesečna isplaćena neto plaća po zaposlenom za april 2005. godine u FBiH iznosila je 546,91

KM. U toku aprila 2005. godine došlo je do smanjenja prosječne mjesečne isplaćene neto plaće za 0,18 odsto.

Najviša prosječna isplaćena neto plaća u aprilu 2005. godine zabilježena je u Kantonu Sarajevo (677,51 KM), zatim u Hercegovačko-neretvanskom kantonu (633,80 KM), a najniža prosječna isplaćena neto plaća zabilježena je u Zeničko-dobojskom kantonu (435,28) KM. Prosječna mjesečna isplaćena bruto plaća po zaposlenom za april 2005. godine u FBiH iznosi 804,28 KM.

Majska potrošačka korpa 462,82 KM

Ukupne cijene na malo u maju 2005. godine više su za 0,5 odsto u odnosu na prethodni mjesec, dok izdaci za potrošačku korpu u maju 2005. godine iznose 462,82 KM, što je za 7,09 KM ili za 1,6 odsto više u odnosu na april kada su iznosili 455,73 KM.

Nivo deviznih rezervi najviši od osnivanja CBBiH

Devizne rezerve Centralne banke BiH (CBBiH) dostigle su najviši nivo od osnivanja ove institucije i iznose 3,534 milijarde KM. U odnosu na 31. decembar 2004. godine, kada su bile 3,457 milijardi KM, devizne rezerve su povećane za 77 miliona KM ili za 2,5 odsto saopćeno je iz CBBiH.

Ekonomski izvještaj OHR-a

Povećavaju se zalihe novca

Rezerve novca u BiH nastavile su da se povećavaju po stabilnoj stopi tokom februara.

Trend ekspanzije iz 2004. nastavljen je i u ovoj godini gotovo istom brzinom, te se neko vrijeme može očekivati nastavak kontinuiranog rasta, pokazuje novi ekonomski Izvještaj Ureda visokog predstavnika.

Iako je KM i dalje uživala povjerenje ulagača u prva tri mjeseca ove godine, Centralna banka BiH je imala više KM promijenjenih u druge valute nego obratno. To znači da su vlasnici KM i drugih stranih valuta razmjenjivali više novca u strane valute nego što su vlasnici stranih valuta razmijenili svoj novac u KM.

Izgleda da ovo nema efekte na zalihe novca u BiH ili rezerve CBBiH, koje su velike i mogu pokriti sumu mnogo veću od totalne emisije KM.

Prema Izvještaju OHR-a, trgovinske cifre BiH pokazuju značajan porast izvoza u februaru i relativno i apsolutno. To potcrtava pozitivan trend koji datira od početka 2004. godine.

Vrijednost uvoza je, također, nastavila rasti istim tempom kao i prije.

Stopa nezaposlenosti u FBiH ostaje velika i na izgled statična, dok RS ne prijavljuje mjesečne brojke o nezaposlenima.

Stabilna KM podržava poboljšanje bh. ekonomije

Stabilna konvertibilna marka i dalje podržava značajno poboljšanje u ekonomiji BiH, skupa s nultom inflacijom. Dvije berze imaju dobar nastup i stalni indikator interesa ulagača za BiH, koji bi se, ukoliko se održi, pretočio u nova radna mjesta.

Konačno, izvoz koji je počeo s rastom u 2004. godini nastavio je da se širi, saopćio je portparol OHR-a Kevin Sullivan, predstavljajući mjesečni ekonomski izvještaj OHR-a.

“Ove su brojke same po sebi ohrabrujuće. Loša je vijest što to još nema uočljivog značaja po životni standard građana. To ukazuje na potrebu da bh. političari uklone nepotrebne prepreke reformi, kako bi se ubrzao čvrsti napredak ostvaren u oporavku ekonomije, stvaranju radnih mjesta i okončanju siromaštva”, izjavio je Sullivan.

Portparol OHR-a istaknuo je da je posljednji mjesečni ekonomski izvještaj OHR-a zasnovan na statističkim podacima iz marta, jer su to najnoviji podaci dostupni Uredu visokog predstavnika.

Vlada FBiH U 2004. godini zaposlenost porasla za 0,24 odsto

U FBiH je, prema statističkim pokazateljima, u 2004. godini prosječno bilo uposleno 388.310 radnika (od kojih 67,7 odsto u gospodarstvu), što je 0,24 odsto više nego godinu dana ranije, stoji u Izvještaju o radu Zavoda za zapošljavanje FBiH u 2004. godini, koji je razmatrala i usvojila Vlada FBiH.

Za realiziranje programa Zavod FBiH odobrio je 8,46 miliona KM, a kantonalne službe još 1,18 miliona KM. Programi koji su započeti krajem 2004. godine, a traju do 30. juna ove godine, trebaju osigurati posao za 2.071 osobu na temelju subvencija, a radno će biti angažirano još 995 na izvođenju javnih radova.

U prošloj godini su provedeni i drugi programi, kao što je zapošljavanje mladih sa visokom stručnom spremom, profesionalna orijentacija i rad s osobito nadarenim srednjoškolicima, poticaji zapošljavanju u poljoprivredi i tako dalje.

Zavod za zapošljavanje FBiH u 2004. godini je, zajedno s kantonalnim službama, ostvario ukupan prihod od 82.590.071 KM, uz ukupan rashod od 64.637.630 KM.

Energetske potrebe

Vlada FBiH je razmatrala Izvještaj o realizaciji energetske potreba u prvom kvartalu 2005. godine. Ostvarena je proizvodnja uglja od 1,28 miliona tona, što je 15 odsto manje od plana i 2.055 gigawata električne energije ili 3,5 odsto više od planiranog. Međutim, proizvodnja električne energije je u odnosu na isti prošlogodišnji period manja za 9,7 odsto.

U ovom je periodu ukupno potrošeno 2.015 GWh, što je manje od planirane potrošnje za 3,4 odsto, dok je prema istom periodu prethodne godine potrošnja bila veća za 5,6 odsto. Snabdijevanje tržišta je bilo stabilno i bez većih poremećaja.

Željeznički promet

Odluka o utvrđivanju interesa FBiH za obavljanje usluga željezničkog putničkog prometa, koju je donijela Vlada FBiH, rezultat je potrebe za provedbom zakonske odredbe po kojoj

FBiH sufinansira ove usluge po prethodno iskazanom interesu.

Interes je, sukladno Odluci, Federacija BiH iskazala za pravce Sarajevo - Budimpešta (na dijelu Sarajevo - Maglaj), Zagreb - Sarajevo - Ploče (na dijelu Maglaj - Čapljina), Sarajevo - Ploče (na dijelu Sarajevo - Čapljina), Tuzla - Brčko i Bihać - Blatna.

Kada se radi o derivatima nafte, u prva tri mjeseca ove godine je uvezeno 127,2 hiljade tona što predstavlja ostvarenje 75 odsto plana. Najviše je nafte (75,29 odsto) uvezeno iz Hrvatske.

Ukupne količine prirodnog gasa planirane za prva tri mjeseca ove godine iznosile su 78,8 miliona kubnih metara a uvezeno je 85,9 miliona kubnih metara. U ovom je periodu zabilježena devet odsto veća potrošnja od planirane, a tržište je uredno snabdijevano ovim energentom.

(Poslovne novosti)

Agencija za privatizaciju FBiH

Prikupljeno 220 miliona KM gotovine

Do maja ove godine ukupno je, u procesima male i velike privatizacije, učestvovalo 1.019 firmi u cijelosti i 81 djelimično, sa ponuđenim državnim kapitalom od 4,8 milijardi KM

Vlada FBiH je prihvatila Izvještaj Upravnog odbora Agencije za privatizaciju FBiH od njegovog osnivanja u maju 2001. do maja ove godine.

U Izvještaju se ističe da je u prvom pozivu predmet privatizacije bilo 547 preduzeća sa državnim kapitalom vrijednim 2,44 milijarde KM, koji je nakon dva kruga završen 31. maja 2001. godine. Rezultirao je sa 4,96 milijardi KM u certifikatima za ponuđeni državni kapital.

Izmjenama Statuta i Poslovnika donesen je Plan privatizacije za 2001. godinu sa pripremanom za drugi javni poziv upisa dionica, dok je treći završni javni poziv za upis dionica realiziran tokom 2002 godine, s kojim je paralelno proveden i proces male i velike privatizacije.

Do maja ove godine ukupno je, u procesima male i velike privatizacije, učestvovalo 1.019 firmi u cijelosti i 81 djelimično, sa ponuđenim državnim kapitalom od 4,8 milijardi KM. Prodajom je prikupljeno 8,5 milijardi KM u certifikatima i 220 miliona KM gotovog novca.

Krajem 2004. godine produžen je rok za malu privatizaciju do kraja ove godine.

Agencija se bavila i kontrolom privatizacijskih ugovora na koji je način ugovoreno blizu 800 miliona KM investicija i zadržavanje u radnom odnosu 33.952 radnika uz otvaranje 11.3274 novih radnih mjesta.

Upravni odbor Agencije smatra da je za uspješnije provođenje procesa privatizacije u narednom periodu neophodno stvoriti povoljniji politički ambijent za strane ulagače, te osigurati povećanje konkurentnosti preduzeća kroz rješavanje problema dugovanja, okončanje sporova oko vlasničke strukture, centralizaciju privatizacije preduzeća od značaja za FBiH i njihovo pred privatizacijsko restrukturiranje.

Neophodno je ubrzati rad na izmjenama i dopunama Zakona o privatizaciji preduzeća i Zakona o početnom bilansu stanja preduzeća i banaka. U ovoj godini je neophodno utvrditi politiku i operativne planove za restrukturiranje i privatizaciju infrastrukturnog i komunalnog sektora koji imaju vrijednost od pet milijardi državnog kapitala.

Vijeće ministara BiH**Vanjski dug BiH
3.977,645.584
KM**

Vanjski dug BiH zaključno sa 31. decembrom 2004. godine iznosi 3.977,645.584 KM, a BiH spada u red umjereno zaduženih zemalja, izjavio je zamjenik ministra finansija i trezora BiH Jusuf Kumalić.

Kumalić je rekao da odnos servisiranja vanjskog duga prema izvozu sa sedam odsto i dalje ukazuje na prilično stabilno stanje u kapacitetu otplate duga, te da BiH sve obaveze prema inokreditorima uredno otplaćuje po evidentiranim kreditima. Stanje vanjske zaduženosti tokom 2004. nije bilježilo povećanje u odnosu na kraj 2003. godine. Uprkos ohrabrujućim podacima, Vijeće ministara je zaključilo da dalje zaduživanje zahtijeva selekciju, s obzirom na to da BiH uz održivost vanjskog duga i dostizanje kreditne sposobnosti želi brži ekonomski rast.

Od ukupnog vanjskog duga koji se odnosi na stanje vanjske zaduženosti po osnovu kredita, BiH je ugovorila kredite u iznosu od 3,9 milijardi KM. Od toga je na FBiH alocirano 2,5 milijardi KM, a na RS 1,4 milijarde KM.

Entiteti su neovisno-direktno ugovorili kredite u iznosu od 64,5 miliona KM: FBiH 54,9 miliona KM, a RS 9,5 miliona KM.

Zaduženost prema kreditorima pokazuje najveći dug prema Svjetskoj banci 51,24 odsto, što čini polovinu ukupnog stanja zaduženosti.

U preostaloj strukturi zaduženosti na Pariski klub otpada 23,95 odsto, Londonski klub 6,58 odsto, a na Međunarodni monetarni fond četiri odsto.

Kumalić je rekao da Evropska unija ne priznaje zaduženost zemlje kandidata za članstvo iznad 61 odsto ukupnog zaduženja, što znači da BiH sa 31 odsto zaduženja od GDP-a ispunjava taj uslov.

Dodao je da vanjski dug BiH 2015. godine neće biti veći od 300 miliona KM, a dug za isporuku plina tokom rata u BiH nije razriješen s Rusijom, te da će najvjerovatnije ovaj dug biti kompenziran, jer Rusija ima oko 200 miliona američkih dolara duga prema BiH, što je znatno više od dugovanja za plin.

Ured za implementaciju razvojne strategije BiH**U BiH više od 17 odsto stanovništva siromašno**

U BiH je u posljednje tri godine došlo do pada stope siromaštva za oko dva odsto, pa je ukupno 17,8 odsto BH stanovništva siromašno. U RS siromaštvo se smanjilo za četiri odsto, a u FBiH za jedan odsto.

Ovi podaci su rezultat analize istraživanja koju je prezentirao Ured za monitoring i implementaciju Srednjoročne razvojne strategije BiH, koji je u svojoj analizi koristio četvrti talas Panel ankete "Živjeti u BiH".

Kako je kazao savjetnik predsjedavajućeg Vijeća ministara BiH Zlatko Hurtić, smanjenju stope siromaštva doprinijelo je niz faktora, kao što su povećanje plaća i penzija, ekonomski rast, te pad nezaposlenosti i sive ekonomije.

Domaćinstva sa troje i više djece su najsiromašnija kategorija u BiH, 66 odsto ovih domaćinstava je siromašno, a ona čine 10 odsto ukupnog broja siromašnih u BiH. Potom slijede osobe koje su i dalje izbjeglice i raseljeni, te domaćinstva s dvoje djece.

Analiza pokazuje da je prosječni prihod po domaćinstvu povećan zahvaljujući povećanju prihoda zaposlenih. Podaci ukazuju na rastuću razliku u prosječnom prihodu u RS i FBiH, koja je većinom uzrokovana višim plaćama i povećanju zaposlenosti u FBiH tokom prošle četiri godine. Stopa zaposlenja za populaciju radnog uzrasta se povećala za oko šest odsto, ali je stopa nezaposlenosti za BiH pala za samo jedan odsto u istom periodu. Povećanje nezaposlenosti je veće za RS, nego za FBiH, rezultati su analize.

Glavni rezultati ankete sugeriraju da u protekle četiri godine postoji opće poboljšanje u životnim uvjetima u BiH.

Broj vlasnika domova je značajno povećan uz smanjenje broja onih koji žive u privremenom ili nelegalnom smještaju.

Usvojena**Metodologija izrade tarifa za prijenos električne energije**

Na sjednici Državne regulatorne komisije za električnu energiju, nakon višemjesečne javne rasprave, usvojena je metodologija za izradu tarifa za usluge prijenosa električne energije, formiranje nezavisnog operatera sistema i pomoćne usluge. Tarifna metodologija, kako se navodi u saopćenju Komisije, jasno određuje način izračunavanja ukupnog prihoda kompanija na godišnjoj osnovi i pojedinih tarifa. Usvajajući spomenute dokumente, Državna regulatorna komisija za električnu energiju izražava nadu da će se i proces formiranja jedinstvene prijenosne kompanije u BiH i nezavisnog operatera sistema ubrzati i da će se time konačno stvoriti uvjeti za okončanje usvojene reforme elektroenergetskog sistema BiH čiji je krajnji cilj formiranje regionalnog tržišta električne energije jugoistočne Evrope i njegova integracija u interno tržište električne energije EU. /FENA/

Podaci o kreditima u BiH

Građani dužni bankama 5,456 milijardi KM

Prema podacima agencija za bankarstvo FBiH i RS, kreditna dugovanja u poslovnim bankama krajem prošle godine dostigla su 5,456 milijardi KM. To znači da, ukoliko se pretpostavi da u BiH živi oko 3,5 miliona stanovnika, u prosjeku, jedan stanovnik duguje više od 1.500 KM.

Po istim podacima, privreda i stanovništvo u FBiH su na dan 31. decembar 2004. godine bili zaduženi sa 4,423 milijarde KM, a u Republici Srpskoj sa 1,032 milijarde KM.

U FBiH stanovništvo je uzelo kredita u vrijednosti 2,139 milijardi KM, dok je u privredu do kraja prošle godine plasirano kredita u vrijednosti oko 1,923 milijarde KM.

Sudeći po podacima Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine, u strukturi kredita plasiranih stanovništvu na ovom području prednjače potrošački krediti čija je vrijednost dostigla iznos od 671 miliona KM, dok su stambeni krediti na drugom mjestu sa blizu pola milijarde maraka.

Što se tiče ročnosti kredita, dugoročni krediti, koji se otplaćuju duže od godinu, na tržištu učestvuju sa 91 odsto, kratkoročni sa sedam odsto, dok preostalih dva odsto čine dospjela potraživanja.

Prema podacima Agencije za bankarstvo Republike Srpske, u 2004. godini kreditna zaduženost u tom entitetu je dostigla 1,032 milijarde KM.

Najveću sumu od 506 miliona KM duguju privatna i društvena preduzeća, što čini učešće od 49 odsto, dok ih sa 42 odsto, odnosno 439 miliona KM slijede krediti dodijeljeni stanovništvu.

Građanima Republike Srpske banke su odobrile 54 miliona KM za kratkoročne kredite, dok su im za dugoročne kredite odobrile 384 miliona KM.

Najviše dugoročnih kredita u vrijednosti 263 miliona KM izdato je za opću potrošnju dok je za rješavanje stambenih problema plasirano 109 miliona KM.

Poslovanje banaka u BiH

Raiffeisen banka sa najvećom dobiti

Najveću dobit, prema neslužbenim informacijama, u prošlogodišnjem poslovanju imala je najveća banka u BiH Raiffeisen banka BH u iznosu od nešto više od 11,5 miliona eura.

Druga po dobiti je UniCredit Zagrebačka banka BH sa gotovo 4,5 miliona eura dobiti. Slijede Hypo Alpe-Adria-Bank BH s dobiti od nešto preko 3,5 miliona eura, te Turkish Ziraat Bank Bosnia s nešto preko tri miliona eura dobiti.

Najbolja banka u Republici Srpskoj Nova Banjalučka banka tek je deveta banka u BiH po dobiti s iznosom od oko 700 hiljada eura. Od 23 banke s licencom u BiH samo su HVB Central Profit Banka i BBI banka prijavile gubitak u prošlogodišnjem poslovanju. HVB Central Profit Banka s neznatnih 75.000 eura, a BBI banka je napravila gubitak od preko dva miliona eura.

Raiffeisen banka BH ima najveću aktivu od preko milijardu eura, te najveći osnivački kapital od gotovo 70 miliona eura.

Druga banka po veličini u BiH UniCredit Zagrebačka banka BH ima aktivu u iznosu od oko 700 miliona eura i osnivački kapital od preko 50 miliona eura.

Hypo Alpe-Adria-Bank BH koja je treća banka po dobiti i aktivu (nešto preko 500 miliona eura) druga je banka u BiH po osnivačkom kapitalu. On iznosi gotovo 60 miliona eura. /Poslovne novosti/

AW Broker ostvario najveći promet

Brokerska kuća AW Broker iz Sarajeva ostvarila je, u aprilu, najveći promet u trgovini vrijednosnim papirima na Sarajevskoj berzi.

Prema podacima SASE, AW Broker se, sa ukupnim prometom od 9.999.705 KM, nalazi na prvom mjestu po ostvarenom prometu u aprilu, a slijede ga VGT Broker sa 9.364.343 KM i Raiffeisen broker sa 8.021.255 KM.

Na četvrtom mjestu nalazi se FIMA sa 7.073.140 KM, na petom Palisaen sa 6.342.920 KM i na šestom Eurohaus sa 4.550.503 KM ostvarenog ukupnog prometa (uračunat i iznos prodajnih i kupovnih transakcija).

Na sedmom mjestu liste najuspješnijih brokerskih kuća u FBiH nalazi se Hypo Alpe Adria vrijednosnice sa 3.211.213 KM ostvarenog prometa, osmi je Bond Invest sa 3.099.379 KM, deveti eBrokers sa 2.835.487 KM, a deseti Market Bull sa 2.679.847 KM.

Na jedanaestom mjestu je NBC sa 1.860.373 KM, na dvanaestom Kapital Broker sa 1.737.753 KM. Trinaesto mjesto pripada Dionici sa 823.631 KM, a četrnaesto ICM-u sa 666.450 KM ukupnog prometa u aprilu. Po broju ostvarenih transakcija u aprilu na prvom mjestu među brokerskim kućama se nalazi VGT Broker (4.477), slijede Raiffeisen broker (3.482), Eurohaus (2.718), AW Broker (1.899), eBrokers (1.516) i Bond Invest (1.461). /BH biznis/

Seminar

Upravljanje projektima

U organizaciji PK Kantona Sarajevo i Adižes instituta za jugoistočnu Evropu (Adizes Southeast Europe), krajem maja, održan je trodnevni stručni seminar “Upravljanje projektima”

Na ovoj specifičnoj edukaciji po Adižes metodologiji, pored klasičnog izvođenja seminara, aktivnosti se realizuju i preko studije slučaja, te su obogaćene sa dosta praktičnih savjeta o tome kako se rješavaju uobičajene situacije i zamke u jednom projektu. Bilo je riječi i o alatima koji se mogu koristiti za upravljanje kako velikim tako i malim projektima. Kroz praktične primjere pojašnjeno je i korištenje pojedinih alata MS Projecta, najprihvaćenijeg softvera za upravljanje projektima.

Svaki projekat kreće od nečije ideje. Svaka ideja može biti projekat, čije faze i obrasci su isti, razlikuje se samo način rješavanja problema. Veliku ulogu tu igra perspektiva iz koje se posmatra problem, jer ona određuje kako ćemo ga rješavati. Projekat nije procedura, naglašeno je.

Upravljanje projektima znači sretati se sa mnogim protivrječnostima. Plan koji se izrađuje treba biti sveobuhvatan i detaljan, ujedno mora biti dovoljno fleksibilan, da bi se mogle neutralizirati neočekivano nastale situacije. Tokom trajanja projekta potrebno je uvijek držati globalnu sliku tog projekta. Treba imati u vidu da se nikad ne može predvidjeti sve, zato je preporučljivo pažnju usmjeriti na male, ali kritične detalje.

Kod same pripreme projekta važno je ko je klijent za kojeg se radi. Od početka je potrebno konstantno motivisati i sebe i druge članove tima, uvijek biti odlučan u kontroli dogovorenog i od

početka imati kontrolu nad projektom. Od važnosti je i poznavati psihološke karakteristike članova tima. To je naročito potrebno kod procesa odlučivanja, koji ima dva koraka: donošenje odluke i njeno sprovođenje. Za oba ova koraka potreban je i povoljan ambijent. Svaka odluka će “dotaći” nečije interese, zato je važno za odluku pridobiti interesne grupe. Kod analize nekog problema treba imati u vidu i različite stilove ljudi. Sposobnost rada sa ljudima, dobar i prilagodljiv način komunikacije, osjećaj za planiranje, pronicljivost i sposobnost motivisanja osobine su koje trebaju karakterisati dobrog vođu projekta.

Kod faze planiranja projekta važno je što preciznije opisati problem, dok će se rješenje tražiti kasnije. Dva osnovna kriterija: termin plan i budžet moraju se uvijek zadati i tačno definisati, dok se ostali mogu naknadno dodavati.

Pri izradi projekta moraju se ispuniti rokovi i istovremeno ostati unutar planiranog budžeta. Vođa projekta mora se prilagoditi i izgraditi svoj stil rada tako da postane pravi timski igrač, te da bude uvijek svjestan vjerovatnoće mnogih zamki u koje će upasti u toku realizacije projekta.

Završetak projekta je od krucijalne važnosti za vođu tog projekta. Iz svakog projekta treba naučiti nešto novo, najveći benefit su naučene lekcije kako se iste greške ne bi napravile i ubuduće. Juče primjenjivo znanje ne mora biti primjenjivo i sutra. Projektovanje je zanat oplemenjen našom kreativnošću, istakli su predavači, certificirani konsultanti poznatog Adižes Instituta čije je sjedište u Santa Barbari, SAD.

L. SADIKOVIĆ

SASE

U aprilu promet 31,1 milion KM

Na Sarajevskoj berzi je u aprilu ostvaren ukupni promet od 31.133.003 KM. Pri tome je 4.612.664 dionica promijenilo vlasnike kroz ukupno 12.223 transakcije.

Tokom aprila investitori su na SASE više ulagali u dionice redovnih emitenata nego u privatizacijsko-investicione fondove. U segmentu redovnih emitenata promet je u aprilu iznosio 16.565.920 KM, odnosno 53,2 odsto ukupnog obima transakcija, dok je u segmentu PIF-ova bio 14.567.082 KM, odnosno 46,7 odsto.

Najveći promet u segmentu redovnih emitenata dionica ostvarili su Tvornica cementa Kakanj (2.633.410 KM), slijede Klas (2.003.535 KM), Poljooprema (1.687.077 KM), Bosnalijek (1.030.288 KM), ABS banka (705.266 KM), Energoinvest VMC (646.382 KM), BH Telecom (642.140 KM), JP Elektroprivreda HZHB (551.591 KM), KTK (528.704 KM) i UPI Banka (423.728 KM).

Najveći promet u segmentu fondova ostvaren je dionicama PIF-a Prof plus (2.380.565 KM), slijede BIG (2.225.884 KM), Naprijed (2.007.618 KM), MI Group (1.369.085 KM), Crobih (1.364.034 KM), Bonus (1.199.181 KM), Prevent Invest (1.051.903 KM), Herbos (957.981 KM), Fortuna (893.417 KM), Eurofond (597.733 KM) i Bosfin (519.676 KM).

Tokom aprila berzanski indeks BIFX je sa 5.215,24 indeksna poena početkom mjeseca pao na 4.757,89 indeksnih poena krajem mjeseca. /BH biznis/

Poslovni plan Željeznica FBiH

Očekuju se vanredni prihodi

U Željeznicama FBiH ističu da bi se jačanjem bh. željezničke javne korporacije omogućile značajnije aktivnosti na obnovi željezničke infrastrukture

Planom poslovanja za ovu godinu Željeznice FBiH predviđaju 171.668.725 KM prihoda, te 165.096.220 KM rashoda, odnosno pozitivan saldo od 6.572.505 KM. Željeznice bi, prema ovom planu koji je na posljednjoj sjednici odobrila Vlada FBiH, trebale prevesti 5.517.000 tona, od čega u unutrašnjem saobraćaju 2.725.000 tona, a u međunarodnom saobraćaju 2.792.000 tona. Planiraju prevesti 394.000 putnika, ali navode da je situacija u oblasti putničkog saobraćaja dugoročno neizvjesna. Takvo stanje je, uglavnom, posljedica nedovoljnih ulaganja u transportne kapacitete, pa je kvalitet ulaganja u ovom vidu saobraćaja ostao na niskom nivou (komfor, vozna vremena, male brzine). Očekuje se, po principu javne korisnosti i iskazanih potreba, subvencioniranje ovog vida prijevoza od onih koji imaju direktni interes za njegovo odvijanje. Željezničke pruge su neremontovane i stare od 25 do 30 godina, a tehničko stanje gornjeg i donjeg stroja nije zadovoljavajuće. Osiguranje signalno-sigurnosnih uređaja je u brojnim stanicama van funkcije, a brojni uređaji putnih prijelaza nisu obnovljeni. Telekomunikacijski sistem je djelimično obnovljen, a kontakna mreža nije obnovljena na većini staničnih kolosijeka jer nema sredstava. U Željeznicama FBiH ističu da bi se jačanjem bh. željezničke javne korporacije omogućile značajnije aktivnosti na obnovi željezničke infrastrukture. Mobilni kapaciteti za putnički i teretni saobraćaj su eksploatacijski i tehnološki zastarjeli i nekompatibilni za jedinstvenu primjenu evropske tehnologije i standarda. U oblasti dizel-vučne, glavne komponente na lokomotivama su neunuficirane što otežava i poskupljuje troškove održavanja. Radionički

kapaciteti su zastarjeli i neopremljeni za održavanje postojećeg voznog parka. Ove godine planirana su ulaganja za sanaciju i osposobljavanje radionica za održavanje vučnih i voznih sredstava. Očekuje se i ostvarenje vanrednih prihoda od prodaje, malom privatizacijom, objekata koji nisu neophodni za izvršenje poslova preduzeća i tim sredstvima će se vršiti finansiranje razvoja. /FENA/

Fabrika duhana Sarajevo

Fabrika duhana Sarajevo d.d. ove godine slavi 125 postojanja.

U toku ove godine Fabrika duhana Sarajevo će otvoriti dva preduzeća - kćerke u Srbiji i Makedoniji, što će olakšati poslovanje na ovim tržištima, a u modernizaciju pogona bit će uloženo između 12 i 15 miliona KM.

Pošanski operatori BiH

Pripremljen Prijedlog akcionog plana

Predstavnici tri javna poštanska operatora u BiH, predvođeni čelnicima svojih sistema, pripremili su Prijedlog akcionog implementacijskog plana kojim će se definirati podzakonski akti vezani uz upravo objavljeni Zakon o poštama BiH.

Pomenuti akt sadrži prijedlog aktivnosti Agencije za poštanski promet, državnih i resornih ministarstava, te javnih poštanskih operatora i njegovom realizacijom bi se uveliko definirala oblast poštanskog prometa u BiH.

Prijedlog plana je ambiciozan i on će, među ostalim, definirati i organizaciju, način izgradnje poštanske mreže,

strateške ciljeve poštanskog BH sistema, jedinstvene principe tarifne politike i dr. Zakonom o poštama BiH je predviđena Agencija za poštanski promet BiH kao krovno tijelo koje će regulirati principe poslovanja poštanskog prometa u zemlji, te predstavljati poštanski sistem BiH u inozemstvu.

Vezano uz aktuelne kampanje pojedinih finansijskih institucija koje imaju za cilj preuzimanje dijela umirovljenika od pošta, kao zaključak sa neumskog sastanka se navodi i ambiciozniji i zajednički nastup prema velikim korisnicima tipa MIO/PIO, elektrodistribucije, te javnih komunalnih preduzeća na svim nivoima.

Paralelno ovim zaključcima, radne grupe predstavnika poštanskih operatora su dogovorile jedinstvene principe i metodologiju obračuna međuoperatorskih troškova u unutarnjem i međunarodnom prometu, navodi se u saopštenju.

Ponuda - potražnja

Grčka kompanija Liritis S.A., proizvođač garažnih vrata, zainteresirana je za uspostavljanje poslovne saradnje sa kompanijama koje se bave istom djelatnošću, prvenstveno onima koje koriste aluminij.

Kontakt osoba: Ms. Chrysa Capritsa, telefon: 0030-210-5550701, faks: 0030-210-5550017, e-mail: info@liritis.gr.

Grčka kompanija Chimar Hellas S.A. želi uspostaviti poslovnu saradnju sa kompanijama iz BiH koje proizvode panelne ploče.

Kontakt osoba: E. Markessini, telefon: 0030-2310-424167, faks: 0030-2310-424149, e-mail: office@ari.gr.

Kompanija Prometal Hellas S.A. bavi se izradom dekorativnih ograda od čelika. Zainteresirana je za poslovne kontakte sa kompanijama koje imaju isti ili sličan proizvodni program.

Kontakt osoba: Anthoula Prosalenti, telefon: 0030-210-2851291, faks: 0030-210-2851214, e-mail: prometal@internet.gr.

Shelman kompanija bavi se preradom drveta i želi ostvariti nove poslovne kontakte sa sličnim kompanijama iz BiH.

Kontakt osoba: Th. Matsiotas, telefon: 0030-210-8172878, faks: 0030-210-8172870, e-mail: expt@shelman.gr

Kompanija L.M.D. PROM d.o.o. Zagreb, kao zastupnik austrijske firme FJ. ELSNER TRADING iz Beča i firme CYNK-MAL iz Legnica, Poljska, zainteresirana je za kontakt s firmama u BiH, proizvođačima čeličnih armaturnih mreža, kao i korisnicima većih količina rebrastog ili glatkog armaturnog čelika u šipkama.

Detaljnije informacije mogu se dobiti u direktnom kontaktu sa kompanijom:

L.M.D. - PROM d.o.o.

Gacka 20, 10000 Zagreb

Telefon: 00 385 1 6156 543

Faks: 00 385 1 6156 542

E-mail: lmd-prom@zg.htnet.hr

Odgovorna osoba: Božo Crnogorac

Indijska kompanija koja se bavi proizvodnjom štampača (printera), a radi po najnovijim CAD/CAM metodama i koristi modernu tehnologiju, želi proširiti tržište i na BiH. Štampači se isporučuju po najpovoljnijim cijenama.

Kontakt adresa:

Deepa Namboodiri

Direktor za međunarodne odnose

Kompanija Sharp Graphic Pvt. Ltd.

Nju Delhi, Indija

Kompanija Gail Consultants Ltd iz Izraela želi uspostaviti kontakt sa proizvođačima opreme za bazene (sportske, hotelske, banje). Adresa: Gail

Consultants Ltd. - Shindler Agencies, 36B Leib-Yaffe St., Hertzlia 46321, Israel. Telefon: 972-9-9582525, telefaks: 972-9-9565565. Kontakt osoba: Mr. Yossi Shindler, e-mail: yossi@gail.co.il

Izraelska kompanija Or Patishim Ltd. zainteresirana je za kupovinu polovnih mašina rovakopača. Adresa: Or Patishim Ltd., 71 Meshek St., P.O.B 6447, Givat Koach 73180, Israel. Telefon: 972-3-9732876, telefaks: 972-3-9732875. Kontakt osoba: Mr. Merom Avnon, e-mail: patishim@zahav.net.il

Firma Akovo sa sjedištem u Assenu, Holandija, traži pouzdane partnere za prodaju različitih proizvoda iz Holandije, na području FBiH ili šire, iz oblasti računarske opreme, elektronike, poljoprivrednih mašina, poljoprivrednih proizvoda (čuvanih holandskih sireva) i ostalih proizvoda ili usluga po želji kupaca. Firma je specijalizirana za saradnju sa zemljama bivše Jugoslavije. Kontakt osoba: Šaban Crnovršanin, telefon/faks: 31/5 92 300 929, mobitel: 31/6 26 544 392; e-mail; info@akovo.nl ili akovo@home.nl

Tursko uvozno-izvozno preduzeće Ada, nudi mladice trešnje, šljive, jabuke i drugog voća, kao i mladice različitih vrsta vrtnih biljaka. Adresa: Ada Commercial Management Service, Ünlü Cd. Doktorlar Ishani K:2 No:10/16, Bursa, Turkey. Telefon: +90.224.221 06 33, faks: +90.224.221 06 63, e-mail: info@adamarketing.net. Kontakt osoba Esra Özdemir.

Firma Egyptian Group iz Kaira poznati je egipatski izvoznik kvalitetnog kremenog pijeska, glavne sirovine za proizvodnju stakla. Zainteresirani su za saradnju s firmama iz BiH. Kontakt: PO Box 102 Panorama, Cairo, Egypt. Telefon: +20101465169, faks: +2024017768. Direktor Hany Salah, e-mail: egroup3@hotmail.com.

Francuski web portal Greentrade (www.greentrade.net) je velika baza podataka otvorena za sve zainteresirane za promociju razvoja organske poljoprivrede. Preko ovog portala mogu se prodati/kupiti organski klasificirani proizvodi širom svijeta, kao i dobiti aktuelne informacije o organskoj proizvodnji. Pristup i registracija na portalu su besplatni. Za više informacija, kontakt osoba je Eric Tuboeuf, GreenTrade, 8 rue du Professeur Roux, 92370 Chaville, France. Telefon: 33 1 47 50 02 73, faks: 33 1 47 50 28 67, e-mail: eric.tuboeuf@greentrade.net

Povišen holesterol u krvi

Zbog loše reputacije, riziko faktora za nastanak srčenih oboljenja, ljudi imaju samo negativno mišljenje vezano za holesterol. Međutim, holesterol čini važan dio ćelijske membrane i od vitalnog je značaja za sve ćelije organizma, te sintezu određene vrste hormona

Ukoliko se povisi nivo holesterola i triglicerida u krvi, raste rizik nastajanja masnih naslaga na zidovima krvnih sudova. Vremenom dolazi do sužavanja arterija, poremećaja u krvnom optoku, te stanja koje nazivamo arterioskleroza. Suženje arterija koje snabdijevaju srce krvlju i potrebnim kiseonikom može dovesti do srčanog udara, te na isti način u mozgu može nastati moždani udar.

Nema znakova i simptoma povišenog holesterola u krvi. Jedini način da se to utvrdi jeste određivanje njegove koncentracije u krvi.

Da bi cirkulisali preko krvi, holesterol i trigliceridi moraju biti vezani za apoproteine tzv. proteinske nosače. Tako nastali spojevi se nazivaju lipoproteini.

Glavni tipovi lipoproteina su:

LDL holesterol - lipoprotein niske gustoće, kojeg često zovemo i loši holesterol, jer se njime transportuje holesterol kroz cijelo tijelo gdje se ili deponuje ili koristi za obnovu ćelijske membrane. LDL holesterol potiče akumulaciju holesterola na zidovima arterija.

HDL holesterol - lipoprotein visoke gustoće nazivamo još i "dobri holesterol", jer on pomaže odvođenju viška holesterola iz organizma.

VLDL lipoprotein je tzv. Very-low-density lipoprotein i sastavljen je, uglavnom, od triglicerida, malo proteina i holesterola.

Za smanjenje rizika nastajanja plaka i razvoja koronarno arterijske bolesti, poželjno je imati nisku koncentraciju LDL holesterola i visok nivo HDL holesterola.

Povišen nivo LDL holesterola može biti nasljednog karaktera, ali i nastati kao rezultat životnog stila.

Najveći faktori rizika su:

- * Fizička neaktivnost (smanjuje se nivo HDL holesterola),
- * Pretilost (povećava se koncentracija triglicerida i smanjuje nivo HDL-a),
- * Hrana sa visokim udjelom masti (meso, jaja i sir),
- * Pušenje,
- * Visok krvni pritisak,
- * Dijabetes,
- * Porođična istorija bolesti.

Liječenje

Promjena stila življenja su prvi koraci u liječenju povišenog holesterola. Redovno vježbanje, dijetalna prehrana

i prestanak pušenja su na prvom mjestu. Ukoliko ovi koraci ne donesu željeni rezultat, doktor će uključiti odgovarajuću terapiju u skladu sa ukupnim zdravstvenim stanjem, godina, kao i drugim riziko faktorima. Ukupni holesterol je rezultat unosa holesterola hranom i nastanka holesterola u jetri.

Nivo LDL holesterola veći od 190 mg/dl (5 mmol/l) generalno zahtijeva medikaciju. Uz prisustvo drugih riziko faktora i niže koncentracije zahtijevaju terapiju, kod visokorizičnih skupina već koncentracije od 70mg/dl. (1,81 mmol/l).

Lijekovi koji se koriste za smanjenje nivoa holesterola pripadaju različitim hemijskim skupinama. Najčešće se koriste tzv. statini koji blokiraju sintezu holesterola u jetri. Oni mogu pomoći da se reapsorbira holesterol već ugrađen u plak krvnih sudova, te se na taj način deblokiraju krvni sudovi. U statine spadaju fluvastatin, lovastatin, simvastatin, atorvastatin i pravastatin.

Prevenција

Pored smanjenja tjelesne težine i prestanka pušenja, treba promijeniti način ishrane. Preporučuje se da se jede nemasna hrana, kao i ona bogata topivim vlaknima: grah, grašak, riža, citrusi, jagode, jabuke... Treba jesti više ribe naročite one bogate omega-3 masnim kiselinama (losos, hraingra, skuša...). Preporučuju se i proizvodi od soje, jer se pokazalo da oni obaraju nivo LDL holesterola i triglicerida, a povećavaju nivo HDL holesterola.

Prestankom pušenja nivo HDL se može vratiti na prvobitni nivo.

Ukoliko pušite - prestanite. Duvanski dim sadrži tvari koje oštećuju krvne sudove, te se tako lakše stvaraju masne nakupine. U apotekama postoji niz pomoćnih tvari koje se mogu dobiti bez recepta. Za dodatne informacije obratite se vašoj apoteci.

*APOTEKA MY MEDICO
Mr pb. Maja KNEŽEVIĆ - ČERANIĆ*

Sajamske manifestacije

Festival zdravog života

Prezentacija Trećeg međunarodnog sajma EKOTurizma, EKologije i EKO zdrave hrane pod nazivom EKOBIS 2005 održana je krajem maja. Sajam će biti od 08. do 11. septembra u Bihaću, na lokaciji auto-kampa "Orljani".

Organizator ovog festivala zdravog života je Privredna komora Unsko-sanskog kantona, suorganizator je Privredna/Gospodarska komora FBiH, a projekat je podržala i Vanjskotrgovinska/Spoljnotrgovinska komora BiH.

U okviru pratećih sadržaja, održavaju se okrugli stolovi, promocije i prezentacije firmi, proizvoda i projekata, ekološke akcije, ekološka radionica djece, sportska takmičenja, poslovni susreti, kulturno-umjetnički i sportsko-rekreativni sadržaji, izložbe.

Na prošlogodišnjem sajmu predstavilo se 250 izlagača, na stotinu štandova, a održana je i Međunarodna konferencija o interregionalnoj saradnji pod pokroviteljstvom OSCE-a i EURED-a. Ove godine se očekuje da će se udvostručiti broj učesnika, te da će biti utrostručen broj zemalja učesnica.

Biće realizirano i oko 50 različitih programa. Organizaciju prošlogodišnjeg sajma podržala je i Vlada FBiH, pa se to očekuje i ove godine.

Unsko-sanski kanton ima sve pretpostavke za realizaciju ovog projekta, uz mogućnost da promovira svoje prirodne, kulturno-istorijske i druge vrijednosti.

EKOBIS 2005 će imati i izložbeno-prodajni karakter.

S. V.

